

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานและปัจจัยแห่งความสำเร็จของชมรมผู้สูงอายุเขตเมือง :
ศึกษากรณีชมรมผู้สูงอายุศูนย์อนามัย ที่ 12 ยะลา
Development of Guidelines for Implementation and Key success factors
Urban elderly club : Case study in Regional Health Promotion Center 12 Yala

มัทริกา จินากุล
ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุเขตเมือง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา 2) สังเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุเขตเมือง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา 3) นำเสนอแนวทางการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุเขตเมือง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 ยะลา ซึ่งเป็นกรณีศึกษาชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์อนามัย ที่ 12 ยะลา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินการวิจัย คือ แกนนำชมรมผู้สูงอายุ บุคลากรที่ปฏิบัติงานชมรมผู้สูงอายุ และภาคีเครือข่าย

กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 การพิจารณาปัญหา โดยผู้วิจัยร่วมกับแกนนำชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกันในการประเมินสถานการณ์ บริบทชุมชน และวิธีการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ ขั้นที่ 3 การประเมินสถานการณ์ โดยให้แกนนำชมรมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการสังเคราะห์ปัจจัย กลไกและการบริหารจัดการ ทบทวนกิจกรรมที่ชมรมดำเนินการ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ขั้นที่ 4 การลงมือปฏิบัติ โดยให้แกนนำชมรมผู้สูงอายุร่วมกันเสนอแนวคิดในการทบทวนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาชมรม นำเสนอแนวทางการดำเนินงานของชมรม และคืนข้อมูล ปรับรูปแบบและวิธีการในดำเนินกิจกรรม และสังเกตผลจากการปฏิบัติ และ ขั้นที่ 5 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รวบรวม และจัดทำรายงาน

ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการตามหลักการจัดตั้งชมรม ตามแนวทาง 3 ก. ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ กรรมการ กิจกรรม และกองทุน ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชมรม โดยมีการดำเนินงานของแกนนำผู้สูงอายุในชมรมเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน ภายใต้การหนุนเสริมของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 12 และการหนุนเสริมจากภาคีเครือข่าย ภาควิชาการ ภาคราชการ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุเขตเมือง ต้องมีปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ ปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคล ได้แก่ 1) อุดมการณ์ของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ โดยสมาชิกจะต้องมีความเชื่อที่ว่า ชมรมเป็นของผู้สูงอายุเอง โดยผู้สูงอายุ เป็นผู้สูงอายุและสังคมแล้ว เชื่อว่าชมรมจะประสบผลสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่ง และ 2) ประธานและคณะกรรมการ มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณ มีความโปร่งใส ปัจจัยด้านแหล่งทุน ได้แก่ 1) มีการแสวงหาแหล่งทุนภายนอก และแหล่งทุนในพื้นที่ มาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจัยด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ได้แก่ 1) มีการประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการบริหารจัดการของชมรม ได้แก่ 1) มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง 2) มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่างเป็นระบบ 3) สมาชิกเคารพในกฎ ระเบียบของชมรม 4) กิจกรรมสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่ โดยคำนึงในด้านบริบทวัฒนธรรม 5) สมาชิกมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และมีการประเมินผลงานชมรมร่วมกัน และ 6) การจัดการกิจกรรมของชมรมอย่างต่อเนื่อง เป็นข้อบ่งชี้ถึงความสำเร็จ ของการดำเนินงานของชมรม

คำสำคัญ : แนวทางการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ชมรมผู้สูงอายุ เขตเมือง